

MAREK BEBAK

KULTURA MUZYCZNA TRYNITARZY W PODKRAKOWSKIM KAZIMIERZU W XVIII WIEKU*

W podkrakowskim Kazimierzu – mieście królewskim, które zostało ulokowane przez Kazimierza Wielkiego na prawie magdeburskim w XIV wieku i które od początku XIX wieku jest jedną z dzielnic Krakowa – w XVII i XVIII wieku bujnie kwitło życie muzyczne. Muzykowano prawdopodobnie w domach prywatnych, w karczmach, a także na ulicach i placach, dotychczas jednak nie odnaleziono żadnych przekazów źródłowych na ten temat. Z całą pewnością muzyka rozbrzmiewała w kościołach, których w Kazimierzu znajdowało się kilka. Bogate życie muzyczne toczyło się w kościele farnym Bożego Ciała, umiejscowionym obok głównego placu miejskiego – obecnie pl. Wolnica, a także w innych świątyniach: św. Katarzyny Aleksandryjskiej, należącej do augustianów, paulińskim kościele św. Michała Archanioła na Skałce, a także w nieistniejących dziś kościołach św. Jakuba Apostoła oraz św. Wawrzyńca (Grajewski, „Krakowski klasztor”, „Muzyka liturgiczna”, „Wydatki zakrystii”; Jagosz; Leszczyńska; Matoga, „Organy”, „W trosce o piękno”).

Pod koniec XVII wieku, w 1689 r., w Kazimierzu osiedlili się również trynitarze bosci, czyli członkowie Zakonu Świętej Trójcy od Wykupu Niewolników, którzy otrzymali od Adama Józefa Lubowieckiego, starosty oświęcimskiego, murowany dom położony niedaleko muru miejskiego i Wisły. W 1693 r. mieszczanin kazimierski Andrzej Rynth podarował im kolejne kamienice,

Dr MAREK BEBAK – Uniwersytet Jagielloński, Wydział Historyczny, Instytut Muzykologii; adres do korespondencji: ul. Westerplatte 10, 31-033 Kraków, e-mail: marek.bebak@uj.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8882-2858>.

MAREK BEBAK, PhD – Jagiellonian University, Faculty of History, Institute of Musicology; correspondence address: ul. Westerplatte 10, 31-033 Kraków, e-mail: marca.bebak@uj.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8882-2858>.

* Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki w latach 2020–2025”, nr projektu 11H 18 0039 87, kwota finansowania 1 016 462,50 zł.

na których miejscu – po gruntownej przebudowie trwającej kilkanaście lat – powstał klasztor (Sobczyńska-Szczepańska 59-62). Zakonnicy początkowo korzystali z oratorium, które mieściło się w klasztorze i było otwarte dla wszystkich wiernych. Budowa kościoła według projektu Francesca Placidiego rozpoczęła się dopiero w 1741 r., a główne prace były prowadzone w latach 1752-1758. Świątynię poświęcono i konsekrowano w listopadzie 1758 r. (Sobczyńska-Szczepańska 216-217). Trynitarze prowadzili działalność w tym miejscu do 1796 r., kiedy klasztor został skasowany przez władze austriackie, a w 1812 r. budynki zostały przekazane bonifratrom, przeniesionym do nowego miejsca z klasztoru św. Urszuli, zlokalizowanego w centrum Krakowa (Bebak, „Kultura muzyczna” 61).

Na temat kultury muzycznej trynitarzy prowadzących działalność w krakowskim Kazimierzu nie powstało dotąd żadne opracowanie naukowe. Trynitarze, podobnie jak wiele zakonów posługujących w Krakowie, nie posiadali własnej kapeli, dlatego ani w klasztorze, ani w kościele nie zachowały się muzykalia, z wyjątkiem jednego druku z pieśniami z XVII wieku (Bebak, „Potrydenckie wielogłosowe laudy włoskie”). Można wszakże częściowo udokumentować wydarzenia związane z muzyką, chociaż źródła są nieliczne i niekompletne. Zachowało się przede wszystkim pięć ksiąg rachunkowych, w których odnotowywano wydatki na organistę czy kapelę – pochodzą one z lat 1724-1752, 1786-1800 i 1802 (ABKr, rkpsy A-182/1, A-183/1, A-185/1, A-186/1, A-187/1). Niestety rejestry ekspensy prowadzono bardzo niedokładnie – zwykle nie notowano daty dziennej, lecz zapisywano na jednej liście wszystkie wydatki z danego miesiąca. Poza rachunkami zachowała się również księga zatytułowana „Pensje służby” z lat 1736-1793 (ABKr, rkps Lib.II.6), w której znajdują się między innymi informacje na temat zatrudnianych muzyków, a także *Protocollum* z lat 1692-1792 (BJ, rkps 5488), w którym opisano najważniejsze wydarzenia z życia wspólnoty zakonnej i historii świątyni. Wiadomości na temat tradycji i przepisów liturgicznych obowiązujących trynitarzy można odnaleźć w drukowanych w XVII-XVIII wieku regule, konstytucjach zakonnych i *Caeremoniale*, które wraz z archiwaliaми są przechowywane w zbiorach Biblioteki i Archiwum Konwentu Bonifratrów w Krakowie (Bebak, „Struktura”).

MUZYCZNY KALENDARZ

Na podstawie lektury rachunków możliwe jest zrekonstruowanie kalendarza świąt, podczas których w oratorium, a później kościele trynitarzy na Kazimierzu obecni byli muzycy. Tak jak w innych klasztorach nieposiadających własnej

kapeli muzyką uświetniano tylko najważniejsze wydarzenia, przede wszystkim wspomnienia założycieli Zakonu Trynitarzy – św. Jana de Matha i św. Feliksa de Valois, a także św. Kajetana oraz święto Świętej Trójcy. Co ciekawe, do oprawy muzycznej najważniejszych świąt roku liturgicznego – Wielkanocy oraz Bożego Narodzenia – nie angażowano muzyków, a przynajmniej nie odnotowano takiego wydatku w księgach rachunkowych (zob. tabela 1).

Tabela 1. Spis świąt i okresów liturgicznych, podczas których wynajmowano muzyków (uporządkowany według kalendarza zakonnego), przygotowany na podstawie ABKr, rkps A-182/1, A-183/1, A-185/1, A-186/1, A-187/1, a także *Caeremoniale*.

ŚWIĘTO LUB OKRES	TERMIN	LATA, W KTÓRYCH ODNOTOWANO WYDATEK NA MUZYKĘ
Imienia Jezus (Festum SS. Nominis Jesu)	II niedziela po Epifanii	1790, 1794, 1796-1799
Św. Agnieszki (Agnētis V. & M. secundo, Nostris Ordinibus Patronae)	21 I	1748
Św. Jana de Matha (S. P. N. Joannis de Matha, Conf. et Sacri Ordinis Nostris Fundatoris)	8 II	1724-1726, 1744-1749, 1751
Wielki Czwartek	data zmienna	1748
Św. Trójcy (Festum SS. Trinitatis, Sacri Ordinis Nostris Titulare)	I niedziela po Zesłaniu Ducha Św.	1725, 1739, 1749-1752, 1786-1790, 1793, 1795-1799
Św. Kajetana ¹	7 VIII	1741, 1743, 1744, 1745, 1746, 1786-1793, 1795-1798
Wotywa św. Grzegorza	3 IX	1737
Narodzenie NMP (Nativitas B. Mariae)	8 IX	1746-1747, 1749
Dzień zaduszny	2 XI	1740
Św. Feliksa de Valois (S. P. N.)	20 XI ²	1725-1726, 1740, 1742-1746,

¹ Obecność kultu św. Kajetana z Thieny w kościołach trynitarzy na terenie Rzeczypospolitej było wyrazem wdzięczności dla teatynów za gościnę udzieloną pierwszym trynitarzom przybyłym z Hiszpanii do Lwowa w 1685 r. (Sobczyńska-Szczepeńska 184; Witko, *Sztuka* 357).

² W 1679 r. wspomnienie św. Feliksa z Valois zostało przeniesione z 4 XI na 20 XI przez papieża Innocentego XI, ponieważ 4 XI przypadało święto św. Karola Boromeusza. W 1969 r. obchód wspomnienia przywrócono na 4 XI (Kowalski 75).

Felicis de Valois, Conf. & Sacri Ordinis Nostri Fundatoris)		1748, 1749
Św. Katarzyny Aleksandryjskiej (Catharinae V., & M.)	25 XI	1747-1748

ORGANIŚCI

W związku z kasatą klasztoru pod koniec XVIII wieku wiele archiwaliów potrynitarskich zaginęło. Źródłem, które rzuca nieco więcej światła na kulturę muzyczną kazimierskich trynitarzy, jest – poza niepełną dokumentacją rachunkową – księga zatytułowana współcześnie „Pensje służby”, uzupełniana w latach 1736-1793 i zawierająca informacje o wypłatach wynagrodzeń i zmianach personalnych świeckich pracowników zatrudnionych w klasztorze. Niestety także ona, podobnie jak dokumentacja rachunkowa, zachowała się w stanie niekompletnym, widoczne są bowiem miejsca po wyrwanych kartach.

W księdze wymieniani są furmani, parobkowie, gospodynie, kucharze, a także organiści, którzy w związku z niewielką ilością obowiązków muzycznych byli czasami jednocześnie furtianami. Od 1742 do 1802 r. przewinęło się przez klasztor trynitarzy aż 20 różnych organistów (zob. tabela 2). Zakonnicy mieli duży problem z zatrzymaniem ich u siebie na dłużej niż dwa-trzy lata: z reguły po kilku miesiącach od przybycia nowego organisty wynikał jakiś problem i muzyk odchodził ze służby lub był zwalniany. Z księgi można dowiedzieć się między innymi, że jednym z organistów był Symeon Garliński, który został zatrudniony przez trynitarzy po samowolnym opuszczeniu przez niego bursy jezuitów przed zakończeniem terminu kontraktu. W kościele trynitarzy pracował tylko przez rok (ABKr, rkps Lib.II.6; Tylka, 442). W księdze zapisano również, że nieznanymi z nazwiska Stanisław, notowany w 1749 r., był „pijakiem i hultajem i złodziejem”, ponieważ „[...] klucz od celi zgubił, a oknem w nocy łąził do celi, Ewangeliczki i Kantyczki ukradł” (ABKr, rkps Lib.II.6, 7), do tego po pięciu niedzielach uciekł ze służby („poszedł nie podziękowawszy”). Jego następcą, Sebastian Jakubowski, został zatrudniony w VIII 1749 r., ale szybko został zwolniony, „bo nie umiał grać dobrze”. Z kolei Mateusz Moledziński, zatrudniany czterokrotnie z przerwami trwającymi zwykle kilka miesięcy (w latach 1746-1753), miał duże problemy z alkoholem, kilkakrotnie deklarował, że skończy z nałogiem, ale w wyniku niedotrzymania obietnic zwalniano go. Niejaki Młodziszewski, zatrudniony 8 IX 1754 r. z pensją roczną 40 zł „niedosłużywszy roku, uciekł”.

Dłużej współpracował z trynitarzami Andrzej (Jędrzej) Wielewicz, który po raz pierwszy został zatrudniony 1 VI 1754 r. z pensją roczną 40 zł. Pracował jednak tylko przez kwartał, do końca IX 1754 r. Ponownie zatrudniono go 8 VIII 1756 r. i sprawował tę funkcję do 1 VI 1757 r. Po raz trzeci współpracował z trynitarzami od 14 IV 1759 do 18 V 1766 r. W tym okresie stale rosło jego honorarium: początkowo otrzymywał 50 zł rocznie, w III 1762 r. otrzymał podwyżkę do 64 zł na rok, a w 1764 r. – do 72 zł. Poza graniami na organach do jego obowiązków należała posługa w zakrystii oraz – za dodatkowym wynagrodzeniem – wypiekanie opłatków na kolędę (ABKr, rkps Lib.II.6).

Tabela 2. Spis organistów grających w kaplicy oraz kościele trynitarzy w Krakowie (w porządku chronologicznym), przygotowany na podstawie ABKr, rkps Lib.II.6, A-182/1, A-183/1, A-185/1, A-186/1 oraz A-187/1)³.

	IMIĘ I NAZWISKO	DATY
kaplica	[nieznane nazwiska organistów]	1728-1741 (datowanie na podstawie wpisów „Organicie” w księgach rachunkowych)
	Symeon Garliński	1742
	Jan Krzyszkowski	IX-XII 1742
	Wawrzyniec Danecki	XII 1742-1743
	Jan Kozielski	XII 1743-1745
	Bartłomiej Hieruński	IV 1745
	Mateusz Moledziński	II 1746-1749 (wypłata w VI)
	Stanisław	1749
	Sebastian Jakubowski	VIII 1749
	Tomasz Ostrowidzki	XI 1749-1750
	Wojciech Wiszniowski	VI 1750
	Mateusz Moledziński	IX 1750-1751
	Jędrzej Zagrocki	1751
	Mateusz Moledziński	1751-1752
	Wojciech	1752
	Wojciech Wroblewski	1752-1753

³ Biogramy poszczególnych muzyków znajdują się w przygotowywanym *Słowniku muzyków Rzeczypospolitej w XVIII wieku*. Więcej informacji zob. na stronie internetowej *Słownika: słownik muzykow.pl*.

	Mateusz Moledziński	IX 1753
	Wojciech Wisniowski	XI 1753-1754
	(Andrzej) Jędrzej Wielewicz	VI 1754
	Maci (?) Młodziszewski	IX 1754
	Doliński	1755?
	Andrzej (Jędrzej) Wielewicz	1756-1757
kościół	Antoni	1758
	Mikołaj Halawiński	1758-1759
	Andrzej (Jędrzej) Wielewicz	1759-1766
	Nieznane nazwiska organistów w latach 1766-1787	
	Jakub Tokarski	1787-1789
	Kazimierz	1790
	Ignacy Grabski	1790-1791
	Maciej Kamieński	1791-1800
	Brak danych za r. 1801	
	Józef Wojtek	1802

INSTRUMENTY W TRYNITARSKIEJ ŚWIĄTYNI

W kaplicy organiści początkowo korzystali z pozytywu, o czym świadczą wzmianki w księgach rachunkowych: w VIII 1733 r. zapłacono np. 20 zł „od reparacyi Pozytywu” (ABKr, rkps A-182/1, 144), w X 1742 r. 4 gr. „za karuk do pozytywu nakliienia [sic!]” (ABKr, rkps A-183/1, 27), w V 1750 r. – 14 zł „orga[n]mistrzowi od reparacyi pozytywu” (tamże, 132), a w IV 1752 r. – 3 zł „od Reparacyi klawikortu” (tamże, 151). Organy zaczęto wykorzystywać po konsekracji kościoła.

Na temat instrumentarium znajdującego się u krakowskich trynitarzy pisał do tej pory jedynie Piotr Matoga, który w artykule zatytułowanym „W trosce o piękno liturgii. Historia organów w wybranych kościołach klasztornych Krakowa” omówił zarys historii instrumentu od lat 60. XVIII w. aż do dziś. Na podstawie wybranych źródeł stwierdził, że w kościele pierwszy instrument, zbudowany przez nieznanego organmistrza, znajdował się aż do 1945 r. Badacz przy-

puszczał, że do połowy 1765 r. trwała budowa instrumentu, ponieważ „pierwsza wypłata dla organisty odnotowana [została] w sierpniu 1765 r.” (Matoga, „W trosce o piękno” 76). Tymczasem wypłaty takie były dokonywane regularnie od lat 20. XVIII wieku (por. tabela 2).

O instrumencie, jakim dysponowali trynitarze później, od 1758 r., wspomniano w *Protocollum*. Miał to być instrument o siedemnastu głosach („cum Vocibus septemdecim”, BJ, rkps 5488, 35v). Z kolei w bonifraterskim inwentarzu z 1843 r. znajduje się charakterystyka chóru muzycznego i umieszczonych na nim organów:

Zaraz nad wchodem głównym do Kościoła, na Chórze drewnianym sosnowym kształtu wpół okrągłego roboty stolarskiej, bez żadnych ozdób pomiędzy pierwszymi Arkadami muru wewnętrznego, są ustawione Organy z drzewa [sic!], snycerskimi różnymi sztukateriami ozdobione, mające piszczałki w części cynowe a w części drewniane, klawiaturę i pedał – wszystko znacznie zdezelowane i reparaacyi potrzebujące. Wchód do nich jest jeden z kościoła, z kruchty lewej już wyżej opisanymi schodami, a drugi z klasztoru – wchodzi się najprzód z kurytarza górnego piętra – wchodowego [...]. (Łobozek 62-63)

Z trynitarских ksiąg rachunkowych wiadomo, że w latach 80. i 90. XVIII wieku dokonywano reparaacji instrumentu, np. w VIII 1787 r. wypłacono 1,18 zł „od podklejenia miechów organowych z irchą” (ABKr, rkps A-185/1, 150), w VI 1788 r. – 72 zł „organmistrzowi co organ chorowi naprawiał #4” oraz „temuż na irchę do miechów karuk” 8 zł (ABKr, rkps A-185/1, 150).

OBECNOŚĆ KAPEL WOKALNO-INSTRUMENTALNYCH

Warto dodać, że poza organistą w trynitarским oratorium oraz kościele regularnie, w największe święta, obecna była kapela. Pierwsze wzmianki w księgach rachunkowych na ten temat pochodzą z 1724 r. (20 IV 1724 r. odnotowano wydatek 15 florenów „Kapelli”, która grała z okazji wspomnienia św. Feliksa, zob. ABKr, rkps A-182/1, III), ogólny jednak sposób notowania wynagrodzenia, tzn. „kapeli”, nie pozwala na wskazanie konkretnego zespołu. Pierwsze bardziej szczegółowe informacje na ten temat pochodzą z lat 30. XVIII wieku, wtedy bowiem, w 1737 r., w rachunkach krakowskiej kapeli jezuickiej odnotowano współpracę z trynitarzami. Kapela ta przybywała do trynitarzy na specjalne zaproszenie (BJ, rkps 2431, 6v-7; Kochanowicz 86). Pierwszy zapis w rachunkach trynitarских, mówiący o kapeli jezuickiej, pochodzi ze I 1740 r., wówczas wypłacono 26 zł „kapeli kolędy Jezuickiej” (ABKr, rkps A-183/1, 123). Po raz

kolejny wynagrodzenie w wysokości 8 zł kapela jezuicka otrzymała w V 1752 r. „za S[wię]tą Troycę” (tamże 152).

Ta sama kapela uświetniła również uroczystość z okazji konsekracji kościoła, która miała miejsce 12 XI 1758 r., a przewodniczył jej sufragan krakowski, bp Franciszek Potkański (*Protocollum*, BJ, rkps 5488, 35r). Z opisu zamieszczonego w *Protocollum* wynika, że uroczystość rozpoczęła się około godz. 17 od odśpiewania niesporów przez kapelę. Następnie wykonano Litanię do Wszystkich Świętych, a po niej matutinum, hymn *Te Deum laudamus* oraz laudesy (tamże 33v). Po akcie poświęcenia kościoła biskup odprawił Mszę św., w której również uczestniczyli śpiewacy i instrumentalści kapeli jezuickiej (tamże 34r).

W kościele Świętej Trójcy, już po konsekracji, grała również kapela akademicka z kościoła św. Anny. W 1788 r. odnotowano bowiem wydatek 4 zł „kolędy Kapelistom S. Anny prócz miodu” (ABKr, rkps A-185/1, 79).

Trudno stwierdzić, jakie utwory mogły być wykonywane w świątyni trynitarzkiej w podkrakowskim Kazimierzu. Jest wszakże bardzo prawdopodobne, że sięgano po kompozycje związane ze świętymi założycielami Zakonu – Janem de Matha oraz Feliksem de Valois. Jeden z takich utworów, autorstwa Piotra Jana Habermanna, zatytułowany *Propter ardentem charitatem* na sopran, dwoje skrzypiec, violone i organo, zachował się pośród muzykaliów cystersów z Mogiły (Byczkowska-Sztaba 96-97; Habermann). Tekst słowny dzieła odnosi się do postaci św. Jana de Matha i charyzmatu zakonu trynitarzy: „Z żarliwej miłości, jaką święty Jan darzył jeńców, wszystko swoje oddał i życia złożyć Jan się nie zawahał” (Cyt. za: Habermann XII, przekład H. Kowalewicz). Możliwe, że ta kompozycja została wykonana w 1737 lub 1738 r. w oratorium trynitarzy z udziałem samego kompozytora, który pracował wówczas w kapeli jezuickiej jako skrzypek.

OPRAWA MUZYCZNA NABOŻEŃSTW

O tym, w jaki sposób muzyka mogła być wykonywana w kościele trynitarzy w trakcie liturgii, można dowiedzieć się jedynie ze źródeł pośrednich, takich jak reguła, konstytucje i ceremoniał zakonny, oraz z opisów uroczystości sporządzonych przez zakonników kazimierskich w *Protocollum* (BJ, rkps 5488).

W rozdziale V ceremoniału, zatytułowanym „De Officio Divino et Missa cantata”, odnotowano, analogicznie do zapisów reguły, że śpiew liturgiczny w kościołach trynitarzskich ma być wykonywany przez zakonników jednogłosowo, z wielką powagą i pobożnością (Reguła 83), a także w odpowiednim rejestrze

(„nec valde altus, nec valde demissus”) i tempie (*Regula* 83; *Caerimoniale* 88). Odnotowano wszakże możliwość polifonicznej oprawy Liturgii Godzin i Mszy przez muzyków, przy czym to zakonnicy powinni odgrywać główną rolę – intonować i śpiewać pierwsze wersety psalmów, pieśni i hymnów oraz *Gloria Patri*, a także końcowe wersy hymnów i te fragmenty modlitw, podczas których wierni powinni klęczeć (*Caerimoniale* 91). W księdze zwrócono uwagę, aby zawsze był wypowiadany pełny tekst modlitwy, podkreślono również, że cała wspólnota powinna śpiewać *Credo* jednogłosowo, bez udziału muzyków. W tym zakresie autorzy ceremoniału trynitarzkiego powołali się na rozdział 5.28 *Caerimonialis Romani*, w którym wspomina się o udziale organów w liturgii i o tym, że nigdy nie wolno w trakcie liturgii i nabożeństw sięgać po muzykę świecką, nieodpowiednią dla powagi Kościoła.

Kazimierscy trynitarze nie tylko zapraszali kapele muzyczne do swojej świątyni, lecz także do udziału w procesjach, w które w XVIII wieku stanowiły ważną część życia Kościoła i miasta. Jedną z takich procesji odbyła się 8 VI 1759 r., w przeddzień święta Trójcy Świętej (*Protocollum*, BJ, rkps 5488, 37v), kiedy uroczyste przeniesiono figurę Jezusa Nazareńskiego, poświęconą w Rzymie przez Klemensa III, z kościoła Misjonarzy na Stradomiu do kościoła Trynitarzy, gdzie 9 VI dokonano aktu jej poświęcenia („Perducta igitur Thaumaturga ad nostram Ecclesiam Casimiriensem cum tanta solemnitate pompa”, tamże 38r). W procesji tej wzięło udział wielu duchownych z całej aglomeracji krakowskiej oraz tłumy wiernych. Podczas przemarszu muzycy grający na instrumentach byli podzieleni na trzy grupy („cum Musicis Instrumentis in tres partes divisi”, tamże).

Na podstawie powyższych rozważań można stwierdzić, że kościół trynitarzy w podkrakowskim Kazimierzu nie był instytucją, w której życie muzyczne było szczególnie bogate. Trynitarze, którzy na terenie Rzeczypospolitej trudnili się nie tylko działalnością redempcyjną, ale również – a może przede wszystkim – duszpasterską (Sobczyńska-Szczepańska 49), dbali wszakże o oprawę muzyczną swoich nabożeństw. Korzystali nie tylko z usług organistów, ale również kapel wokalnie-instrumentalnych, co w XVIII wieku było powszechną praktyką. W aglomeracji krakowskiej, obejmującej Kraków, Kazimierz, Kleparz i inne przyległe miejscowości, w niemal każdym kościele zatrudniony był organista i – choćby sporadycznie – grała kapela. Kultura muzyczna tych małych świątyń wciąż nie została należycie rozpoznana. Kontynuowanie kwerend archiwalnych, choć żmudne i czasochłonne, może doprowadzić do lepszej charakterystyki kultury muzycznej miasta.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

BIBLIOTEKA I ARCHIWUM KONWENTU BONIFRATRÓW W KRAKOWIE (ABKr):

- rkps A-182/1: *[Regestr wydatków]*, 1725–1742.
 rkps A-183/1: *[Regestr wydatków]*, 1737–1752.
 rkps A-185/1: *Liber expensarum Ab Anno Xti 1786*, 1786–1796.
 rkps A-186/1: *Liber Expensarum ab Anno Xsti 1796*, 1796–1800.
 rkps A-187/1: *[Regestr wydatków]*, 1802–1805rkps Lib.II.6: *[Pensje służby]*, 1736-1793.

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA W KRAKOWIE (BJ):

- rkps 5488: *Protocollum huius conventus Casimiriensis Ordinis Discalceatorum SS. Trinitatis redemptionis captivorum, a Dni 1692 di – ad a. 1792 continuatum*, 1692-1792.
 rkps 2431: *Liber Resignationum Bursae regiae musicorum Collegii Cracoviensis Soc. Iesu ad s. Petrum, comparatus a. d. 1737 die 20 Februarij*, 1737-1740.

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

- Caerimoniale PP. Excalceatorum Ordinis Sanctissimae Trinitatis de Redemptione Captivorum Christianorum. Juxta Romanum noviter reformatum, et secundum usum antiquum Religionis correctum, et elucidatum, et ex Hispanico Idiomate in Latinum translatum*, Wiedeń, 1692.
Regula Primitiva et Constitutiones Patrum Discalceatorum, Ordinis Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum, Congregationis Hispaniae, Rzym, 1738.

LITERATURA

- Bebak, Marek. „Kultura muzyczna w klasztorze bonifratrów w Krakowie w XVII i XVIII wieku w świetle źródeł archiwalnych”. *Roczniki Humanistyczne*, t. 58, z. 12, 2020, ss. 59-72.
 Bebak, Marek. „Potrydenckie wielogłosowe laudy włoskie i nieznaną druk z krakowskiego klasztoru trynitarzy”. *Muzykolog – humanista wobec doświadczenia muzyki w kulturze. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Małgorzacie Woźnej-Stankiewicz*, red. Magdalena Dziedzic i Zofia Dobrzańska-Fabiańska, Musica Jagellonica, 2021, ss. 211-227.
 Bebak, Marek. „Struktura proveniencyjna historycznego księgozbioru krakowskich bonifratrów – zarys problematyki”. *Książka dawna i jej właściciele (Early Printed Books and Their Owners)*. T. 2, red. Dorota Sidorowicz-Mulak i Agnieszka Franczyk-Cegła, Wydawnictwo Ossolineum, 2017, ss. 151-161.
 Byczkowska-Sztaba, Jolanta. *Rękopisy i druki muzyczne z XVIII wieku w zbiorach Archiwum Opactwa Cystersów w Krakowie-Mogile. Katalog tematyczny*. Biblioteka Narodowa, 2013.
 Grajewski, Czesław. „Krakowski klasztor kanoników regularnym laterańskich jako mecenas kultury muzycznej (1668-1676)”. *Roczniki Humanistyczne*, t. 68, z. 12, 2020, ss. 45-57.
 Grajewski, Czesław. „Muzyka liturgiczna w krakowskim kościele Bożego Ciała w II połowie XVII wieku w świetle księgi wydatków zakrystii (1616-1668)”. *Roczniki Humanistyczne*, t. 67, z. 12, 2019, ss. 57-65.
 Grajewski, Czesław. „Wydatki zakrystii krakowskiego kościoła Bożego Ciała (I poł. XVII w.) jako świadectwo kultury muzycznej Kanoników Regularnym Laterańskich”, *Roczniki Teologiczne*, t. 65, z. 13, 2018, ss. 217-237.

- Habermann, Jan Piotr. *Utworki wokalnoinstrumentalne*, wyd. Zygmunt M. Szweykowski, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1966.
- Jagosz, Michał. „Procesje ku czci św. Stanisława z Wawelu na Skałkę w okresie przedrozbiorowym”. *Analecta Cracoviensia*, t. 11, 1979, ss. 603-613.
- Kochanowicz, Jerzy. *Słownik geograficzny jezuickich burs muzycznych*. Wydawnictwo WAM, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna Ignatianum, 2002.
- Kowalski, Maciej. „Kult św. Jana de Matha i św. Feliksa Walezego w Brewiarzu rzymskim”. *Tarnowskie Studia Teologiczne*, t. 34, nr 2, 2015, ss. 71-85.
- Leszczyńska, Agnieszka. „O muzyce w obrzędach koronacyjnych królów polskich”. *Polski Rocznik Muzykologiczny*, t. 13, 2015, ss. 81-98.
- Łobozek, Marcin Maksymilian. *Stan potrynitarzkiej zabudowy klasztornej bonifratrów na Kazimierzu w Krakowie – w świetle inwentarza, spisane przed 1850 rokiem*. Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, 2003.
- Matoga, Piotr. „W trosce o piękno liturgii. Historia organów w wybranych kościołach klasztornych Krakowa”. *Muzyka sakralna. Piękno ocalone i ocalające*, red. Jacek Bramorski, Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki, 2016, ss. 68-92.
- Matoga, Piotr. „Organy w bazylice paulinów na Skałce w Krakowie”. *Studia Claromontana*, t. 29, 2011, ss. 507-527.
- Sobczyńska-Szczepeńska, Mirosława. *Architektura trynitarzy na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2017.
- Tylka, Iwona. „Instrumentaliści i wokaliści kapeli jezuickiej kościoła ss. Piotra i Pawła w Krakowie”. *Liturgia Sacra*, t. 20, nr 2, 2014, ss. 427-478.
- Witko, Andrzej. *Sztuka w służbie Zakonu Trójcy Świętej w siedemnastym i osiemnastym stuleciu*. Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 2002.

Słownik muzyków Rzeczypospolitej XVIII wieku. slovníkmuzykow.pl. Dostęp 24.07.2023.

KULTURA MUZYCZNA TRYNITARZY W PODKRAKOWSKIM KAZIMIERZU W XVIII WIEKU

Streszczenie

W artykule, przygotowanym na podstawie dokumentacji archiwalnej, zaprezentowano informacje na temat obecności muzyki w kościele trynitarzy w podkrakowskim Kazimierzu w XVIII wieku. Tekst podzielono na pięć części: w pierwszej wskazano święta i uroczystości, podczas których obecni byli muzycy, w drugiej udokumentowano imiona i/lub nazwiska 20 organistów zatrudnionych przez zakonników, w trzeciej ustalono, od kiedy do kościoła Trynitarzy przybywały krakowskie kapele (jezuicka i akademicka), natomiast w czwartej przedstawiono instrumenty klawiszowe, jakie znajdowały się w trynitarzkiej świątyni. W piątej części artykułu można znaleźć informacje o oprawie muzycznej wybranych nabożeństw, tzn. Liturgii Godzin, Mszy i procesji. Na podstawie trynitarzkiego prawodawstwa zakonnego oraz przekazów źródłowych ustalono, że podczas liturgii wykorzystywano zarówno śpiew jednogłosowy, jak i kompozycje wielogłosowe, wykonywane przez kapele wokalnoinstrumentalne.

Słowa kluczowe: trynitarze; Kraków; Kazimierz; kultura muzyczna; XVIII wiek; kapela jezuicka

THE MUSICAL CULTURE OF THE TRINITARIANS
IN KAZIMIERZ NEAR KRAKOW DURING THE EIGHTEENTH CENTURY

S u m m a r y

This article, based on archival sources, presents some new information about the musical culture in the Trinitarians' church in Kazimierz near Krakow during the 18th century. The study is divided into five parts: the first indicates the feasts and ceremonies when the musicians were present in the church. The second documents the names and/or surnames of some 20 organists employed by the monks. The third shows since when other church ensembles (Jesuits' and Academic) have performed the polyphonic repertoire in the Trinitarians' church. The fourth part of the article presents the instruments which were used in the church in the 18th century. In the last part of the article, there is some information about the musical setting of the services. On the basis of the Trinitarians' legislation and the manuscript chronicle, it is known that both plainchant and polyphony were performed during the liturgy.

Keywords: Trinitarians; Krakow; Kazimierz; musical culture; 18th century; Jesuits' ensemble